

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MERLELENIK HETENKÉNT EGY SZER:
szombaton és egyes rendkívüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG:
Városi közéletvár (városház,
földszint 7. sz. ide küldendők
a kéziratok.)

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vállalat
irodája. Ide küldendők az előfizetési díjak és hirdetések.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. ♦♦ Felfelős szerkesztő: KONCZ ÁKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

A városi tisztviselők fizetése.

(K.) A városok tisztviselői kongresszust tartottak a napokban Budapesten. Elpanaszolták a világ előtt helyzetüket és feltárták nyomoruságukat, mert nem tudom más néven nevezni azt az állapotot, melyet Fehér Gábor hajduszboszói árvaszéki ülnök oly sötét színekkel megrajzolt. És bár mi nem egy alkalommal foglalkoztunk a városi tisztviselők helyzetével, az itt hallottakat mégis feljegyezzük, mert valóban kétségbeejtő adatok tártultak a nagyközönség elé, melyek gondolkozóba ejthetnek mindenkit, aki csak egy keveset is törődik a közigazgatási ügyekkel.

Ezeket az állapotokat okvetlenül segíteni kell vagy a városoknak, vagy az államnak, mert csakis tisztességes fizetéssel lehet jó és gyors közigazgatást teremteni. Ma már a tisztviselőség nem nobile officium, hanem a kötelességek útja, mely elég szűrő tövisekkel van kirakva, nagy munkaerőt, tehetséget, megbízhatóságot és becsületességet kíván. Ezeknek ellenértéke nem lehet más, mint a tisztességes fizetés vagyis mód arra, hogy a tisztviselő legalább a súlyosabb természetű anyagi gondoktól ment legyen és függetlensége az élet harcában ne legyen veszedelemnek kitéve, mert aki egész életét a megdélhetés gondjai között tölti, annak nincsenek nyugodt órái, mert lelki gyötrelmei közepett megtörik munkakedve és nem egyszer kerül olyan helyzetbe, hogy választani kell vagy a megdélhetés vagy a becsstelenség között.

Éppen ezen okokból, mint fentebb említettük, vagy a városok kötelesek jobb és tisztességesebb javadalmazást adni tisztviselőiknek, vagy az állam segítse a városokat állami dotációval tisztviselőik tisztességesebb ellátásában. Ha városok közjövödelme megbírja a fizetések rendezését, teljesítse azt a városok községe, ha pedig ezt nem képes megtenni a városi pénztár, legyen segítségére az állam, mely már tulontul igénybe vette az első sorban állami érdekeket szolgáló intézmények kioroszakolásával a városok segítségét.

Sokan azt hozzák fel, hogy nagy veszedelem volna az állam segítségét igénybe venni, mert ez a városok önkormányzati jogait veszélyeztetné. Ez a felfogás azonban neveléses, mert ugyan kicsoda önkormányzati jogokkal rendelkeznek ma a városok? Ezek a jogok megvannak a papíron, de nem nyernek gyakorlati alkalmazást a való életben. És mit érnek a tisztviselők ezekkel a festett önkormányzati jogokkal? Nézetünk szerint semmit. És mi egy csöppet sem csodálkozunk, ha ezekhez az önkormányzati —

a legtöbb esetben csak képzelt — jogok iránt nem lelkesedik a tisztviselő, mert hisz ezek a jogok, mint a multban láttuk, hamar elhalványulnak és ha azokhoz a tisztviselők hűséggel ragaszkodnak, könnyen nyakuk törhetik.

A tisztviselők fizetésének rendezését úgy sem lehet ad gracas calendaris halasztani. Égető és a kérdés és a sebet be kell gyógyítani. Csakis két orvos segíthet azon és pedig a városok közönségének áldozatkészsége, vagy az állami támogatás. Az első mindenesetre jobb volna, ha azonban ez nem lehetséges, jöjjön az állami pénztár segítségünkre.

Nálunk is vajudik ez a kérdés, a tisztviselői kar nem csöndben várja az eredményt. Szeretné már látni jövőjének biztosabb alapokon való kiépítését. Eljött a tizenkettedik óra. A közgyűlés ide vonatkozó határozatának ideje már régen lejárt. A szervezeti szabályzat le is van tárgyalva. Csak a punctum finale hiányzik. Jó lenne ezt a pontot is megcsinálni. Végezzenek az illetékes körök ezen régóta húzódó ügyvel, amelynek megoldását egy egész sereg munkás kéz és elme várja.

A városi tisztviselők kongresszusa.

Az ország vidéki városainak tisztviselői e héten Budapesten az új városháza közgyűlési termében kongresszust tartottak. A kongresszus kizárólag a városi tisztviselők fizetésrendezésének kérdésével foglalkozott, amely már esztendő óta megismétlődő panaszok, fölterjesztések és gyűlésezések tárgya. A városi tisztviselői kar, jóllehet minden jogcime meg volt rá, nem részesedett az állami és megyei tisztviselők és alkalmazottak fizetésjavításában. Kenyerádó gazdáik a városok, melyeknek anyagi és erkölcsi érdekeit szolgálják, egy-kettő kivételével, nem voltak és ma sincsenek abban a helyzetben, hogy tisztviselőik anyagi helyzetén szükségesen és méltányosan javíthassanak. A magyar vidéki városok legtöbbje anyagi nehézségekkel küzd, közigazgatási, közgazdasági és kulturális föladatait, melyek jórészt állami föladatok is, csak magasra csigázott pótdadók segítségével tudja, úgy ahogy teljesíteni. A városi tisztviselők ilyen körülmények között sok helyütt nemcsak aránytalanul kedvezőtlen, de szinte lehetetlenül szegényes fizetést kapnak, amire a kongresszuson egyik-másik föl szólólag igazán szomorú példákat említett. Ezen a helyzeten az állam anyagi segítségével változtatni annyiaval illőbb és méltányosabb, mert a tisztviselői kar, mely ezeket az állapotokat nyógi, munkása és végrehajtója egész

csomó állami feladatnak is, melyeket a mi közigazgatásunk a városok által végeztet, a nélkül, hogy ezekért a szolgáltatásokért bármilyen ellenértéket nyújtsanak nekik. A megtartott kongresszus arra a megállapodásra jutott, hogy ezt az állami segítséget kérni fogja a kormánytól és a törvényhozástól a városi tisztviselők részére. A kongresszus határozatát, mely a tisztviselők kérelmét tartalmazza, ma délelőtt küldöttésképp nyújtották át a képviselőházban Wekerle Sándor dr. miniszterelnöknek s Kossuth Ferenc és Andrássy Gyula gróf minisztereknek. A miniszterelnök a küldöttésképp intézett válaszában kijelentette, hogy a kormány teljesen méltányolja a városi tisztviselők helyzetét s azon a városi közigazgatási szervezet és a készülő adó-reform kapcsán segíteni is fog még ebben az esztendőben. Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter is teljes jóindulatát ígerte a küldöttésképp. Andrássy Gyula gróf belügyminiszter pedig megígérte az új városi törvény megalkotását, mely gyökerében fog segíteni a mostani állapotokon.

A kongresszust az új városháza közgyűlési termében délelőtt tíz órakor nyitotta meg Májerszky Béla nyíregyházi polgármester, mint korlátnök. A kongresszuson mintegy négyszáz városi tisztviselő jelent meg s számos országgyűlési képviselő. Elnökké Holló Lajos országgyűlési képviselőt, társelnökké Májerszky Béla nyíregyházi és Töpler Kálmán soproni polgármestert választották meg.

Holló Lajos megnyitó beszédében üdvözölte a kongresszuson megjelenteket. Rámutatott arra a nagyfontosságú nemzeti munkára, melyet a városok és a városi tisztviselők teljesítenek. Ezért kárpótlásul joguk van az állam segítségét kérni, nem az államosítást, mely az autonómia halálát jelentené, de állami rendezést, mely egységes legyen, valamennyi város tisztviselőire kiterjedjen s állandóságra törvényhozási uton biztosíttassék. Míg ez az állandó rendezés, mely hosszabb munkát igényel, elkövetkezik, gyors és időegyszerű segítségre van szükség, ezt a mostani kongresszusnak kérnie kell a kormánytól és a törvényhozástól.

Krémty Károly a katonaisztizti fizetéselméltre hivatkozik, melynél a városi tisztviselők megsegítését méltányosabbnak és előbbrevalónak tartja. Szerves fizetési törvény alkotását sürgeti a városi tisztviselők javadalmazásáról és nyugdíjazásáról. Ezután a kongresszus előadója, Bodry Mihály, terjesztette elő határozati javaslatát, mely a következőket mondja:

„A városi tisztviselők országos kongresszusa egyhangulag megállapítja, hogy a városi tisztviselők fizetésének mai rendezetlen állapota nemcsak igazságtalan, hanem az egyes városok érdekeire a legnagyobb mértékben hátrányos és hogy ezt a városi tisztviselőkre nézve most már elviselhetetlen és szegénytelen állapotot a lehető leghérgesebben meg kell szüntetni. A városi tisztviselők kongresszusa tisztelettel fölkeri ezért a magas kormányt és a mélyen tisztelt képviselőházat, hogy a városi tisztviselők fizetését és nyugdíját a polgármesterek által már benyújtott és most benyújtandó memorandum értelmében alkotandó külön törvény által sürgősen rendezni méltóztatassék. A fizetés rendezésével egyidejűleg a nyugdíjalap is megfelelő dotációban volna részesíthető. Addig is azonban, míg az állam a városoknak törvényhozásilag már kilátásba

helyeztetni vagyonrendezését végleg elintézné, annak részbeni teljesítése fejében a már előadhatatlan tisztviselői fizetés rendezésének megfelelő összeget már az évi költségvetésbe fölvégye és az egyes városok részére adandó segítyt az illető városnak egy összegben kiutalványozza azzal, hogy ez az összeg más célra nem fordítható, mint a tisztviselői fizetések javítására.”

Töpler Kálmán soproni polgármester pártolja a határozati javaslatot. Fehér Gábor hajdu-szoboszlói árvaszéki ülnök beszédében a vidéki-kulturális és gazdasági középpontok fejlesztésének szükségét hangsúlyozta. Ezen az uton lehetne szociális bajainkat és a nemzetiégi kérdést is legbiztosabban megoldani. Példákat említi a városi tisztviselők fizetésének s anyagi helyzetének tarthatatlan voltára. Bernát István országgyűlési képviselő a magyar középosztály megerősítését várja a városi tisztviselők fizetésrendezésétől. Babó Mihály országgyűlési képviselő felszólalása után Májerszky Béla nyíregyházi polgármester indítványára elhatározta a kongresszus, hogy Wekerle Sándor dr. miniszterelnöknek és Andrássy Gyula gróf belügyminiszternek küldöttésképp nyújtják át a fizetésrendezést kérő memorandumot. A küldöttésképp tagjait Bodry Mihály, Májerszky Bélát, Ugró Gyula drt, Balla Jenőt, Géczy Gézát, Ivanovits Istvánt, Sándor Istvánt, Simon Pált és Rosha Miklóst választották meg. Elhatározták, hogy Wekerle Sándor miniszterelnöknek, Kossuth Ferenc és Andrássy Gyula gróf minisztereknek üdvözlő táviratokat küldenek.

Holló Lajos maga és képviselőtársai jóindulatát és támogatását ígerte a memorandumban foglaltak iránt. Töpler Károly a kongresszuson megjelenteknek és Bodry Mihálynak, a mozgalom megindítójának mondott köszönetet, mire a kongresszus tizenkét órakor véget ért.

A városi tisztviselők kongresszusának küldöttége máj. 10-én délelőtt tisztelettel a képviselőházban Wekerle Sándor dr. miniszterelnöknel, Kossuth Ferenc kereskedelemi, Andrássy Gyula gróf belügyminiszternel és Juth Gyula képviselőházi elnöknel.

A százötven tagú küldöttésk először Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztert kereste föl. A miniszter válaszában hangoztatta, hogy nagyon sok helyen a városi tisztviselők javadalmazása egyáltalában nem felel meg a kor igényeinek. Minden szükségletet egyszerre kielégíteni gyorsan és egyszerre nem lehet. azonban ismeri a kormányának fölfogását ebben a tekintetben, nyugodtan mondhatja, hogy a kormánynak minden tagja és különösen a pénzügyminiszter, belügyminiszter, akiknek ez hatáskörükbe tartozik, mindent el fognak követni, hogy ezt a kérdést kedvezően elintézzék. Ezután a küldöttésk Wekerle Sándor dr. miniszterelnöknel tisztelettel. Rég vezér-elve volt a kormányoknak, mondta a miniszterelnök, hogy a városokat nagyobb gondozásban részesítsék. Hogy ez eddig meg nem történt, annak egy részben oka a városok közönye is, oka másrészt, hogy az állam, különösen az utóbbi időben, nagyon sok oldalról volt igénybe véve. Már a költségvetés tárgyalása során kijelentette, hogy a városokat a kormány fokozatosan fogja segíteni és pedig olyan formán, hogy bizonyos állami jövedelmekben részesíteti őket. Más feladat is

megoldásra vár, a városi szervezetnek rendezése és az állandó segítségnek a mértéke. Az adóreform tárgyában sajnálatára most még nem nyilatkozhatik, mivel a memorandum csak tegnapelőtt jutott kezébe, de már most is kijelentheti, hogy az adóreform kapcsán a városok érdekei is kielégítést fognak találni és egyben kijelenti, hogy a városi tisztviselők fizetésének javításáról még ez évben fog gondoskodni. A küldöttséget ezután Andrásy Gyula gróf belügyminiszter fogadta, aki kijelentette, hogy a legmelegebb rokonszenvvel viseltetik úgy a városok ügye, mint a városi tisztviselők sorsa iránt. Azzal a tervvel foglalkozik, hogy városi törvényt készítsen, mert ez nagyon szükséges és ezzel kapcsolatosan kívánja a tisztviselők fizetését is megállapítani. Amennyiben azonban erre idő nem lesz, másképpen fog gondoskodni a tisztviselők helyzetének javításáról. Skrupulusai vannak, hogy az állam szubvencionálja a városokat, mert ez az igazi önállóságot megöli. Ha másképpen nem segíthet a bajon és a pénzügyminiszternek nem lesz ellene kifogása, nem fog elzárkózni ez elől sem.

Just Gyula elnök válaszában teljes jóindulatáról és támogatásáról biztosította a küldöttséget.

Bizottságok ülése és gyűlések.

A kórházi bizottság ülése. A kórházi bizottság f. hónap 12-én ülést tartott Körner Adolf tanácsnok elnöklésével. A kórházi gondnok betegjesztette a kórház 1909. évi költségvetését, melyet a bizottság elfogadott. Dr. Rotschnek V. Emilné egy beadványát, melyben a gyulai szanatórium részére teendő alapítvány ügyét sürgeti, kiadta a debreczeni tüdőbetegszanatórium-bizottságnak. Szóba került a kórház kibővítésének ügye. A kórház minden osztálya szűk, azonban mégis legstürgebb kibővítést igényel a sebészeti osztály. A bizottság hosszabb ezsmecsera után kimondta a sebészeti osztály bővítését oly formán, hogy arra emelet húzzák.

A bírósági végrehajtók országos egyesületének közgyűlése. A bírósági végrehajtók országos szövetsége június 7-én (pünkösd első napján) délelőtt fél tizenegy órakor tartja Debreczenben, a kir. törvényszék főtárgyalási termében évi rendes közgyűlést. Az egyesület a napirend során tárgyalás alá veszi a kassai közjegyzői kamarának az igazságügyminiszterhez felterjesztett panaszát, hogy a királyi járásbírók a végrehajtási ügyekben nem veszik kellő mértékben igénybe a közjegyzők szolgáltatásait. Azután a végrehajtók anyagi érdekeit érintő kérdések fölött fog tanácskozni az egyesület.

A rendes közgyűlést egy diszközgyűlés előzi meg, melynek keretében szép ünnepélyben fogják a közgyűlés tagjai részesíteni az egyesület elnökét, Radnóthy Adolfot hetvenedik születésnapja alkalmából.

Az ünnepség sorrendje: 1. Gyülekezés június 7-én reggel pont 7 órakor az „Arany Bika” szálloda előtt. (Kedvezőtlen idő esetén az étteremben.)

2. Pont egynegyed 8 órakor felvonulás a debreczeni róm. kath. templomban tartandó énekes hálaadó istentisztelethez. (Tekintettel az egyesületi tagok különböző valláshoz való tartozandóságára, e pont nem képezi a program hivatalos tárgyát.) 3. Délelőtt 9 órakor a diszközgyűlés megnyitása a debreczeni kir. törvényszék főtárgyalási termében. (Elnököl: Baig Mór egyesületi alelnök.) 4. Küldöttség választása és menesztése az ünnepelt elnökért. 5. Ünnepi beszéd. Mondja: Gál Vilmos egyesületi titkár. 6. Végh Sándor (Szentés) a legöregebb bírósági végrehajtó, rövid beszéd kíséretében ányújtja az ünnepelt elnöknek az egyesületi tagok emléktárgyát. 7. Ünnepi beszéd. Mondja: Dr. Léderer Miksa lőcsei ügyvéd, az egyesület tiszteletbeli tagja. 8. Radnóthy Adolf egyesületi elnök beszéde. 9. Szöllőssy József egyesületi alelnök üdvözlés 70 éves kora alkalmából Pituk Titusz egyesületi ellenőr által. 10. A diszközgyűlés berendezése. (Ezután következnek a rendes közgyűlés.) 11. Diszbezd délután 2 órakor az „Arany Bika” szálloda külön éttermében.

Egyébként a gyűlések alkalmából a debreczeni kir. ítélőtábla, kir. törvényszék és kir. járásbírószág vezetőit tiszteletbeli tagjaiul választja az egyesület, melynek tisztikara és küldöttsége a közgyűlést megelőző nap folyamán az említett vezetőknél tisztelegni is fog.

Kert-telepek.

Szántó Győző gyáros a következő beadványt intézte a városi tanácshoz:

Tekintetes városi Tanács!

Tiszteletteljes hivatkozással a mult év november havában a tekintetes Tanácshoz intézett beadványomra Debreczenben létesítendő kert-telepek tárgyában, mely teljében elintézt még nem nyert, áthatva az ügy nagy horderejétől, folytatódatosan tisztelettel a következőket bátorokodom előterjeszteni:

Abból a körülményből, hogy a városi földek bérletére kiirt árlejtések eredménytelenek maradtak, — ami legutóbb a huszárlaktanya körül bérbe adásra hirdettet földrésztelkekkel történt meg — a kert-telepek létesítése minden egyéb társadalmi és munkáspolitikai fontossága mellett, arra a megbecsülendő eredményre is nyujtanak kilátásokat, hogy a város parlagon heverő és csekély jövedelmet hozó jelentékeny területei jövedelmező felhasználást fognak nyerni.

Tisztelettel alulírott ez évben már is kibérélvén ilyen célra 15 holdnyi városi területet, már most terjesztem elő azt a kérelmet, hogy a szerződés kötésnél figyelembe venni sziveskedjék azt a közhasznú célt, melyet én e bérletnél szolgálni akarok, hogy t. i. azt a területet kisebb 400—500 négyzög méteres részletekben munkásoknak s másoknak kertü kultúra létesítése céljából bérbe adjak.

Kérem egyuttal annak szives tudomásul vételét is, hogy ezen kert-telepeknek adminisztrálására és kiterjesztésére az érdekeltséget egyesületi alapon fogom megszervezni s ennek a megalakulásáról jelentésemet annak idején megfogom tenni, egyben ezen egyesületet szerződési jogutódomul jelölve ki.

Ez lesz Magyarországon az első egyesület, mely ezt az általános közhasznú célt műveli s a szerény jövedelmű népecségnek, nemes és hasznos szórakozásra módot nyujt

Hogy a város tekintetéből mily nagy horderejű dologga fejlődhetnek kellő felkarolás mellett ezen intézmény, arra nézve szabadjon Kiel német város gazdasági tanácsának, mely é tárgyban a legnagyobb készséggel adott nekem felvilágosításokat, azt a megállapítást közölöm, hogy ezen város egyenesen ezeknek a kert-telepeknek köszöni nagyrésztben vagyoni boldogulását és népességének megelégedését.

Feljegyzésre érdemes a szolgáltatott adatokból, hogy: 1906-ban 3079 kert 148 hektár 58.300 Márkát, 1907-ben 3330 kert 155 hektár 65.700 Márkát, 1908-ban 3800 kert 165 hektár 68.000 Márkát jövedelmezett, tehát circa 275 hold 80.000 koronát (egy négyszög öl 20 fill.).

Az általán megindított mozgalom nyomán támadt érdeklődésből azt kell következtetnem, hogy a város különböző pontjain található és részben parlagon heverésbe kárhozott városi földterületek mind bevonhatók lesznek az ezen eredményes kihasználásba.

Ilyen területek tudtommal: az új villanytelep és a gazdasági ismétlő iskola közti néhány hold, a nyirbátóri vasút céljaira a Vargakert mellett fentartott 4—5 hold, a méntelep, illetőleg a baromvásártér közelében fekvő 10 hold, ugyancsak a Tócskert melletti földrészek, melyek már ez év őszén erre a célra rendelkezésre volnának bocsáthatók.

Sietek megjegyezni, hogy a területek minden termelési év végén (okt. 15 30), ha a szükség magával hozza, a város rendelkezésére állának még akkor is, ha a bérlet hosszabb időre van kiadva. Ez a körülmény az én tervem kivihetőségét annyira megkönnyíti, hogy a tekintetes Tanács minden aggály nélkül teljes erejével és saját érdekében is támogathatja ezt a nagyszabású intézményt. Vajjon lehet-e ideálisabb terv, mint amely a várost gyönyörű kerti és mezőgazdasági kultúráló ékesített díszes övvel akarja körül venni, mely új forrása lesz a város jövedelmének és a lakosság, különösen a munkásság, olcsó élelmézésére és testi üdülésére fog szolgálni.

Ezért tisztelettel kérem a tek. Tanácsot, szíveskedjék engemet a fent elősorolt és esetleg azokon kívül még létező kihasználatlan vagy keveset jövedelmező városi belterületek közeli bérletére ajánlattételre felhívni.

Mindezeket a kert-telepeket a létesítendő egyesület fogja adminisztrálni, bekerítéséről, kutak létesítéséről, utak nyitására gondoskodni. Addig azonban, míg ez az egyesület megalakul, minden anyagi kötelezettséget én vállalom magamra.

Tekintettel a dolog sürgős természetére, tisztelettel kérem a tekintetes Tanácsot szíves intézkedésének megtételére és maradok

Debreczen, 1908 május 8.

kiváló tisztelettel:

Szántó Győző.

Új könyvek.

Dr. Mikos Lajos fordításában a napokban jelent meg lord Avebury, a London grófsági tanács volt elnökönek a könyve. Ez a könyv, amely „A község mint vállalkozó” címet viseli nagy feltűnést keltett nemcsak Angliában, hanem az egész művelt világban.

Hogy megértsük az okot, mely lord Avebury e könyv megírására indította s megértsük ennek nagy hatását a közvéleményre, ismernünk kell az angol nagy városok gazdálkodását a multban.

Amikor az angol nagy városok már annyira teli voltak adóssággal, hogy szinte kiköptak a hitelből: akkor vetették fel a községi politika tudósai a „házikézelés” eszméjét. Azt hirdették, hogy ha a község megváltja és saját maga kezeli a közüzemeket, akkor annyi haszna lesz belőle, hogy minden adósságát kifizetheti a jövedelemből. Ezenkívül a városi üzemek olcsóbban adhatják a közönségnek a városi vállalatok produktumait: a villamos világítást, a gázt, olcsóbb tarifát szabhatnak a közúti vasutakon, mert a város nem akar olyan nagy haszonra dolgozni, mint a magánvállalat. Az eszme tetszetős volt, tehát gyorsan terjedt. Az angol városok vezettek a házikézelés terén. London városa nemcsak a Temzén való személy- és áruforgalmat bonyolítja le hálólag, hanem még az iskolákban való cukorka árusítást, a postácsomagoknak hához való szállítást is monopóliumnak jelentette ki és most a város maga árulja órákban az iskolák udvarán a cukrot és maga szállítja hához a csomagokat.

A házikézelésbe vetett remények azonban, úgy látszik, nem minden esetben váltak valóra. Erre lehet következtetni abból, hogy a tavalyi londoni községi választásokon London város polgársága kibuktatta a községi tanácsból a házikézelés összes híveit. — Ugyanakkortájban jelent meg lord Avebury könyve.

Avebury azt a kérdést veti fel a könyvében, hogy lehet-e a község vállalkozó? És mindjárt meg is felel a saját kérdésére; azt mondja, hogy nem lehet. Hetvennyolc angol nagy város költségvetéséből; zárószámadásból mutatja ki, hogy nem lehet. Kimutatja először, hogy az angol helyhatóságok adóssága 30 esztendő alatt 72,25 és fél millió koronával emelkedett; természetesen ugyanilyen mértékben emelkedett a lakosság adóterhe is.

Kimutatja Avebury, hogy a nagy eladósodás okozója főként a hatósági vállalkozás volt. A Temzén való városi hajózó vállalatnál az 1906/7. évi mérleg szerint 1,044.964 korona volt a deficit. A közúti vasutával sem volt szerencséje Londonnak. A város ugyanis Temze folyótól északra eső közúti vasúthálózatát bérbé adta egy társaságnak. A déli részt ellenben maga kezelte. Az eredmény az lett, hogy a bérbé adott vasúthálózat annyit jövedelmezett, hogy öt év alatt csupán részdedésképpen 4,598.400 koronát fizetett London városának. Ellenben a déli hálózat, amelyet maga a város kezel, mindössze 23.900 font sterlinget hozott. Ha tehát a két eredményt összehasonlítjuk, akkor 4 millió 80.000 koronára tehető az a veszteség, amellyel a déli vasúthálózat üzemre az adófizetőket megrovíditette.

Érdekesen fejt ki ezután, hogy szükségserűen miért kell drágábban dolgoznia a hatósági üzemnek mint a magánvállalatnak. A hatóság hitelbe csinálja az üzletet, mert kölcsönpénzből szokta megváltani az üzemét. Hogy a kölcsönfizetés fedezetet teremtsen, fölemeli az adót. A hatósági vállalkozás tehát adósságszínállással és adóemelésel kezdődik. Mikor aztán a város megváltotta a közüzemet, semmi esetre sem akar ráfizetni az üzletére, sőt ellenkezőleg, nyerni akar rajta. Ennél a törekvésnél azonban szemben találja-magával az adófizető közönséget, amelynek az az érveke, hogy minél olcsóbban kapja a hatósági üzem termékeit: a villamos áramot, a gázt, a publikum olcsón akar utazni a közúti vasutakon. A publikum ezt az óhaját hatáson érvényesíti a városi képviselői útján. De a hatósági vállalat kell hogy nagyobb üzemeltetőkkel dolgozzék, mint a magánvállalat, mert a munkásai is nagyobb igényekkel lépnek föl. Egyre magasabb bért és egyre alacsonyabb munkaidőt követelnek. De megrágítja az üzemet az anyagok folytonos drágulása is. A dolog vége az, hogy bár a hatóság drágábban adja a portékáját, mint a magánvállalat, mégis deficitel dolgozik. Ezért Avebury helyesebbnek tartja, hogy a község a hatósági vállalkozás helyett okos, hasznos hajtó szerződéskötést köt a vállalatokkal és beleszólást biztosít magának az árak megszábasába. Így cselekedett Milánó, amikor bérbéadta a vasúthálózatát; így cselekedett Páris városa, mely szintén bérbéadta a földalati vasutját és gázhálózatát. London városa pedig tanulva Avebury könyvéből, azt cselekedte, hogy a tavalyi községi választások idején kibuktatta a városi tanácsból a „házikézelés” híveit. Lord Avebury könyve néhány hónap alatt három kiadást ért.

Minden este sok szék a lord Avebury könyvéhez, mert például nálunk a vállalatok házi kezelése nagy jövedelmet hoz a házipénztárnak.

Hírek.

— **Valami a sajtóról.** Bizonyára senki sincs a városban, aki szememre vehetné, hogy nem keltem a sajtószabadság védelmére, mikor ezt a közkinccet, a negyvennyolcas idők eme legértékesebb termését veszélyeztetve láttam. Megvédtem ezt legközelebb akkor is, midőn Márton Imre és Juhász Ignác bizottsági tag urak tulzott érzelvénykedésből kifolyólag kormányozni és kormányoztatni óhajtották volna tollamat. Nyilvánosan, a közgyűlés fóruma előtt adtam meg választomat és megelőltem azon utat is, melyen haladni fogok a jövőben. Ámde én különbséget teszek, éppen a sajtó érdekében annak szabadsága és szabadsága között. És én azt hiszem, hogy a nem régen tartott tanácsülésben a Polgármester urnak ajkaira is a különbségnek eme tudata adta azt a keserűséget, melylyel kritikát mondott egyik-másik újságciikk felett, mely a város közügyeivel tulozva, vagy felületesen foglalkozik. Magam is abban a nézetben vagyok, hogy a közpályán mozgó emberek és az ezek munkássága alapján felépült intézmények a sajtó ítélszéke alól nem vonhatják ki magukat, ellenben jogosan elvárhatják, hogy a toll éle ne sértse őket, ha arra rá nem szolgáltak és ne valjanak kárt a közhasznú intézmények, ha nem hibásak. És bár a sajtó a nyilvánosság organuma, huszonöt éves újságírói tapasztalatom, mely idő alatt becses tanulmányokat gyűjtöttem, arról győződtem, hogy vannak dolgok, melyeket szabad talán megírni, de a közügyeknek nincs haszna abból. A bünt, lelkiismeretlenséget, nembánomságot irtanikell a sajtónak, a fogyatkozásokat, a hibákat azonban, melyeket talán tőlünk nem függő körülmények termelnek, botrányokká feljújni, nem helyes. Főleg áll ez a saját városunk, tühelyünk és fészünkön óvásánál. Ha ezt az időmossági szabályt megtartjuk, sohasem fogunk tulzásba csapni a toll forgatásában. Egyébiránt, hogy a Polgármester ur egyáltalában nem ellensége a sajtószabadságnak, fényesen bebizonyította, midőn a Márton Imre biz. tag ur interpellációjával kapcsolatban őszinte szavakkal kelt védelmére az igazságot megmondó sajtónak. És midőn e sorok írója utólag is hálaival honorálta a Polgármester ur térfias megnyilatkozását, meg vagyok győződve, hogy felszólalása keretében az egész sajtó szabadsága érdekében tette meg nagybecsű nyilatkozatát. Ennyit kívántam megjegyezni a Debreczeni Reggeli Újság-nak »A polgármester ur haragszik« c. cikkére. Debreczen, 1908 május 15-én. Konez Ákos, f. szerkesztő.

— **Kinevezés.** Weszprémy Zoltán főispán ur törvényben gyökerező jogánál fogva a Debreczen szab. kir. városnál lemondás folytán megüresedett építési állásra Borsos József okl. építész, hódmezővásárhelyi főmérnököt nevezte ki.

— **Választás.** A városi tanács a villamos-telep főgépész állására Pávay Lászlót választotta meg.

— **A városi nyomda zárózámadása.** Most jelent meg Debreczen sz. kir. város nyomda-vállalatának 1907. évi zárózámadása. Az évi mérleg a gondos és szakavatott vezetés mellett 45,000 korona tiszta nyereséget mutat; az elmúlt évinél 15,000 koronával többet. A nyereség felosztására nézve a felügyelő-bizottság a következő javaslatot

teszi: jutalékra fordítandó 20 százalék, azaz 9000 korona; kétes követelések tartalékalpájához csatolandó 2000 korona; rendkívüli tartalékalaphoz csatolandó 2000 korona; rendes tartalékalaphoz csatolandó 32,000, összesen 45,000 korona.

— **A jog- és pénzügyi bizottságból.** A jog- és pénzügyi bizottság május 11-ikén tartott ülésében kimondta, hogy a piac-utcai Szikszay-féle ház egy harmadrészének megvételét 68,500 korona árban megvételre ajánlja a közgyűlésnek. A bizottság elutasítani javasolja a gőz-cukorkaglyár kérelmét, ingeny telek, községi adómentesség és közevetvámentesség iránt. Németh András folyamodott, hogy a nagyerdei cukrászdaépületet más célra használhassa fel, mert ennek üzeme nem hoz jövedelmet. A bizottság a kérelem teljesítését nem véleményezi. A bérkocsi-ipartársulat beadványt intézett a városhoz, hogy ne szaporítsa a bérkocsik számát. A jog- és pénzügyi bizottság ezzel szemben Végh Gyula főkapitány javaslatát pártolja, vagyis, hogy a bérkocsik száma százhuszra emeltesse. Ezzel kapcsolatban az új bérkocsi-szabályrendeletet módosított a bizottság.

— **Debreczen és a mentőkongresszus.** Az e hó 16. és 17-én tartandó mentőkongresszusra a városi tanács Tüdös Kálmán dr. városi főorvos küldte ki.

— **A debreczeni gazdakörből.** A debreczeni gazdakör folyó hónap 10-én foglalta el új otthont, mely alkalommal Domahidy Elemér elnök beszédben üdvözölte a megjelenteket, míg a kör tagjai nevében Bíró Pál beszélt ékesen. Este a Bikában bankettre gyűlt össze a társaság, hol a gazdakör felvirágzására Domahidy Elemér elnök, Rásó Gyula nyug. alispán, Sztankovics János akadémiái igazgató, Szabó Miklós lelkész, Járóssy Lajos, Polgári István és Szentesi János emeltek poharat.

— **A Hortobágy vendégei.** A váci kegyesrendi főgimnázium hatvan növendéke május hónapban a Hortobágyra érkezik. A városi tanács gondoskodik, hogy az ifjak szekereken bejárhassák a délibábos pusztát.

— **A soproni főmérnök javaslata.** Sopron város főmérnöke — mint egy soproni lapban olvassuk, — fizetésének fölcsemlesztésére a városotól és kijelentette, hogy ennek ellenében hajlanó olyan javaslatoakat tenni, melyek alkalmasak arra, hogy a pótdátó leszállítsák. A városi tanács azt válaszolta a mérnöknek, hogy lássuk előbb a medvét: előbb terjesse be javaslatait és csak azután fognak határozni a fizetésemelésről, erre a mérnök a következő, bennünket is érdeklő javaslatoakat tette. Azt az indítványt terjesztsem a tek. közgyűlés elé, legyekeskedjék a házbérvallomási íveket a háztulajdonosok által birt lakásokért beváltott bértek tekintetében bizottságilag felülvizsgáltatni és a házbért a valódi bérérték szerint hivatalból megállapítani: Indítványomat a következőkkel indokolom: A beváltott házbérek csakis a bérbeadott lakásoknál felcínek meg a valódi bérértéknek, ellenben a háztulajdonosok által birt lakásoknál általában oly bért rendszerint bevallva, mely a valódi bérértéknél sokkal csekélyebb. Próbaképpen 68 háztulajdonos által lakott lakásnak véleményem és tapasztalatom szerinti valódi bérértékét állapítottam meg és az körülbelül 510,000 K-val nagyobb a beváltott bérösszegnél. Ezáltal a községi adó kb. 5800 K-val megrövidült, azaz a községi adókulcs 1/10-al nagyobb lett mint-

sem akkor lenne, hogyha a valódi bérérték vétetett volna alapul a községi adókulcs megállapításánál. Átlagos és hozzávetőleg számításom szerint a Sopronban levő 1800 háznál a háztulajdonosok által lakott helyiségek bérértéknek megfelelő megállapítása esetére a községi adókulcs kb. 15—20 százalékkal csökkenni fog, úgy a házbérfillér kulcsa 4¹/₂-ről 3¹/₂-ra fog alábbszállni, anélkül, hogy a házbérfillér, avagy a községi adó jövedelme csökkenne. Ezt a különbözetet eddigelő jörfornám a lakók és a házzal nem bíró iparosok és kereskedők állami adójuk után fizették, ami szociális szempontból méltánytalannak és aggasztónak mondható.

— Marosvásárhely és a kulturpalota. Marosvásárhely város közgyűlése elhatározta, hogy 1.500.000 korona költséggel kulturpalotát épít.

Szerkesztői üzenetek.

Szattmár. Magánlevegőben megittam véleményemet az ügyről. Valami nagy eredményt valóban nem látunk. Az ígértet sohasem hiányzik, ellenben az ígértet beváltása rendszeren elmarad.

R. S. Helyben. A szabályrendelet javaslatot a közgyűlés letergnyta. A belügyminiszteri szám csekély módosítást kíván, mely után azt jóváhagyta. A szabályrendelet a gyűjtemény második kötetében fog megjelenni.

Tisztviselő. Nem szeretünk felhő elé harangozni. A közgyűlés bölcsessége fog találni módosítást a javaslat javítására. Azt azonban, hogy negyven év helyett harmincotötöt állítsunk be, nem igen lehet keresztülvinni. A javaslatban sok helyes intézkedés van.

Székesszékfőúr. Köszönjük az értesítést. Az esetet kommentár nélkül közöljük, azt azonban nem hallgathatjuk el, hogy a tanácsnak nagy érdemei vannak a város felvirágzása körül. Nagy baj azonban, hogy az érdemeket hamar elfeledjük. Ez a legtöbb tisztviselő sorsa.

Dr. T. L. Budapest. A fizetési javaslatot megkaptam és a lap elküldéséről intézkedtem.

Választó. Mondamondákra nem adunk semmit, emellett a cikk közlését időelőlt valóban tartjuk. Végül kortes cikkeket sohasem közzölünk.

Hirdetések.

5067
sz. 1908.

Arlejtési hirdetemény.

A Tekintetes városi Tanács f. évi 5067. számú határozatában nyert megbízás alapján a városi szegényház lakói részére szükséges 200 azaz Kettőszáz darab vászon ágylepedő, 100 azaz Egyszáz férfi ing, 100 azaz Egyszáz darab férfi lábravaló (vászonból), 40 azaz Negyven darab téli pokrót, 100 azaz Egyszáz darab zsebkendő, 60 azaz Hatvan darab férfi téli nadrág és 60 azaz Hatvan darab férfi téli mellény biztosítására zárt ajánlati versenytárgyalást hirdetünk.

A zárt ajánlatokat mintákkal felszerelve f. évi május hó 29-én d. e. 12. óráig Oláh Károly tanácsnok hivatalos helyiségében s a hivatalos órák alatt adhatók be, s ugyanott és ugyanaz nap d. u. 4 órakor fognak bizottságilag felbontatni. A mintákon az ajánlkozó neve és az ár betűvel és számmal kitüntető s az ajánlathoz 200 azaz Kettőszáz korona bántpénz óvadékképes értékpapírokban, vagy készpénzben teendő k.

Ajánlattevő f. évi július 15-ig ajánlatára nézve kötelezettségben marad.

Csakis hazai eredetű gyártmányok szállíthatók.

A vállalkozók közt a szegényügyi bizottság szabadon választ s aki a szállítást elnyeri, köteles bántpénzét a vállalati összeg 5 azaz Öt százaléka, mint biztosítékra kiegészíteni.

A nagyságra, mértékre és kiállításra nézve a szegényház gondnoka a helyszínén felvilágosítást ad. Férfi téli ruhákra csak sötétzsinű posztóval lehet pályázni.

Debreczen, 1908 május 12.

A város szegényügyi bizottsága.

5563
VI. 1908.

Pályázati hirdetemény.

Báró Wüllerstorff Urbair Bernát allengernagy által két szegény beteg tengerészkatona segélyezésére létesített alapítványra.

A „Mária Anna császárné” alapítványi bizottság pályázatot hirdet a fentnevezett alapítvány jövedelméből két szegény beteg tengerész katona között az 1908 évben kiosztásra kerülő 140—140 koronás segélyre.

Az alapítványra oly tengerész katonák bírnak igényvel, kik a cs. és kir. haditengerészet kötelékéből tényleges katonai szolgálatuk alatt keletkezett betegség miatt, ellátásra igény nélkül bocsátottak el.

Az alapítványi segély a folyamodók közül a két legifjesebbnek egy évre adományozatik és augusztus hó 10-én, mint az alapító halálának évfordulóján fizetetik ki. Azon körülmény, hogy valaki ezen alapítványi kérteményében már részesült, a segélydíjnak újbóli elnyerését nem zárja ki.

Felhívhatnak tehát az igényjogosultak, hogy a szükséges igazoló okmányokkal felszerelt pályázati folyamodványaikat folyó évi július hó 1-ig a trieszti cs. és kir. tengerész kerületi parancsnoksághoz nyujtsák be.

A folyamodók által igazolandó:

1., hogy a cs. és kir. haditengerészet kötelékéből tényleges katonai szolgálata alatt keletkezett betegség miatt, ellátási igény nélkül bocsátottak el.

2., hogy vagyontalan szegény és segélyre szorult.

Ezen utóbbi körülmény szegénységi vagy helyhatósági bizonyítvánnyal igazolandó.

Július 1-én tul beérkező folyamodványok nem vétetnek figyelembe.

A városi tanács katonai és ill. ügyosztája.

!! MEGJELENT !!

□ A VÁROSI TANÁCS KIADÁSÁBAN □
**DEBRECZEN SZAB. KIR.
VÁROS ÉRVÉNYBEN LÉVŐ
SZABÁLYRENDELETEI-
NEK GYŰJTEMÉNYE.**

Az 564 oldal terjedelmű vaskos kötet ára

2 KORONA.

Kapható a városi könyvnyomda-vállalat irodájában. Kossuth-utca, városház-épület.